

De Krijtberg, 14 oktober 2018. 28ste zondag door het jaar. Wijsheid 7:7-11, Marcus 10:17-30
Peter van Dael SJ

WAT IS WIJSHEID?

De wijsheid van Salomo

Het boek der Wijsheid, waaruit de eerste lezing is genomen, staat op naam van koning Salomo. Salomo gold als een wijze koning. Waarin bestond de wijsheid van Salomo? Onder wijsheid verstond men in het oude Israël in eerste instantie vakbekwaamheid, iets dat je door instructie en ervaring kon leren. Verder betekent wijsheid ook levenservaring. Het Engelse woord *streetwise* heeft een dergelijke betekenis: door de wol geverfd, wereldwijs. Bij vakbekwaamheid en wereldwijsheid gaat het om een wijsheid die je zelf maakt. Maar de wijsheid waarin Salomo uitmuntte, was een wijsheid die hij niet zelf had gemaakt. Het was een wijsheid van boven, een wijsheid waar hij om had gebeden, een wijsheid die hem werd geschonken. Wijs is hij die leeft volgens de Tora, de aanwijzingen die God in de Wet gegeven had. De wijsheid van iemand die zo leeft, is een kostbaarder bezit dan macht en rijkdom, kostbaarder dan goud en edelstenen, kostbaarder dan gezondheid en schoonheid.

De rijke man

De rijke man uit het evangelie lijkt een dergelijke wijsheid te bezitten. Hij leefde immers volgens de Tora, want van jongs af onderhield hij de geboden. Toch ontbrak hem iets: Jezus nodigde hem uit om alles achter te laten en hem te volgen. Dit was voor die man moeilijk te begrijpen. Hem was geleerd dat rijkdom een zegen was, die jou geschonken werd wanneer je goed leefde, zoals armoede een straf was omdat jij of je ouders iets hadden misdaan. Rijkdom was een beloning, een teken van Gods gunst. Rijkdom stelde je in staat om goede werken te doen, waardoor je in de hemel zou komen. De rijke man was dus gechoqueerd toen hij hoorde dat hij al zijn goederen moest achterlaten, en ging verdrietig weg. Ook de apostelen waren geschrokken, vooral toen Jezus naar aanleiding van het heengaan van de rijke man zei: het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan. Met andere woorden: een rijke komt niet makkelijk in Gods nieuwe wereld.

Verkopen wat je hebt

Nu kun je je afvragen of je volgens dit evangelie letterlijk afstand moet doen van alle bezit. Toen de Heilige Antonius de Kluizenaar eens in een kerk dit evangelie had horen voorlezen, verkocht hij zijn bezit, gaf de opbrengst aan de armen en trok zich terug in de woestijn. Dit was de persoonlijke roeping van Antonius, maar dit wil niet zeggen dat iedereen dat moet doen. Wat is wijsheid in dezen? Rijkdom is op zichzelf een goed en armoede een kwaad. Jezus zelf was niet rijk, maar ook niet arm, hij was geen zwerver of bedelaar. De vrouwen die uit hun eigen middelen voor Jezus en de apostelen zorgden (Luc. 8:3) waren niet onbemiddeld. Jezus sprak van het honderdvoud dat je al in dit leven zult krijgen.

Delen wat je hebt gekregen

Wanneer we Jezus' woorden verkoop alles wat u hebt en geef het geld aan de armen niet letterlijk verstaan, zoals Antonius dit wel deed, hoe kunnen we ze dán interpreteren? Laat ons uitgaan van de tegenstelling tussen de rijke man en de volgeling van Jezus. De rijke man vroeg: Wat moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven? Let op de woorden ik, doen en verwerven. De rijke man wil het eeuwig leven zelf verdienen. Zijn trouw onderhouden van de Wet kwam wellicht voort uit menselijke prestatiedrang. Misschien wilde hij nog beter presteren en richtte hij zich daarom tot Jezus. Maar verderop in het evangelie is sprake van het ontvangen van het eeuwig leven (vers 30). Zelf verwerven staat tegenover ontvangen uit Gods hand. Jezus vraagt niet om iets extra's, maar hij vraagt je om datgene wat je al doet anders te gaan doen. Het gaat niet om meer, maar om beter. Het gaat niet om kwantiteit, maar om kwaliteit. Calvijn zei het zo: Christus bedoelt niet dat aan de rijke man één ding buiten de onderhouding der Wet ontbreekt, maar één ding in de onderhouding der Wet. Jezus vraagt van zijn volgelingen een radicale mentaliteitsverandering. Je wilt iets presteren, je wilt succes, je wilt zekerheid. Daar werk je voor, en terecht. Dit alles ligt in de sfeer van de rijkdom, waarmee je je veilig wilt stellen. Maar iets anders is het besef dat alles wat je bezit gave is: je bestaan, je bezittingen, je talenten, je man of vrouw, je kinderen, je vrienden, de natuur... Jij wordt door God gedragen, Hij heeft jou in zijn handpalm gegrift (Jesaja 49:16). Hij geeft aan jou kansen, en wanneer je tekort schiet, vergeeft Hij je en geeft Hij telkens weer een nieuwe kans.

Alles verkopen en aan de armen geven betekent: beseffen dat alles wat je hebt, niet van jezelf is, maar een gave. Alles wat aan jou gegeven is heb je gekregen om te delen met anderen. Als we weten dat alles wat we hebben eigenlijk niet van onszelf is, geven we het ook makkelijker weg. Alles wat wij bezitten hebben we in bruikleen gekregen, om dit door te geven aan hen die te weinig hebben gekregen.

Het evangelie spreekt van eeuwig leven (vers 17 en 30). Eeuwig leven hoort bij het koninkrijk van de eeuwige God. Dit leven slaat niet alleen op het hiernamaals, maar evengoed op het leven hier en nu. Dit eeuwige leven begint nu al. Dit leven kunnen wij zelf niet maken, evenmin als een kameel door het oog van de naald komt. Jezus roept de rijke man en ook ons op om het zwaartepunt niet te leggen bij onszelf en ons eigen bezit, ons eigen willen en kunnen, maar bij God, die ons alles heeft gegeven om het te delen met anderen.